

SBU – Tema GEO möte 21, 150522 telefonmöte

Närvarande

Gerhard Barmen, LTH (GB)
Sven Agardh, LTH (SA)
Maria Ask, LTU (MA)
Mats Karlsson, Chalmers (MK)

Frånvarande som nämns

Stefan Larsson, KTH (SL)
Sven Knutsson, LTU (SK)
Denis Jelagin, KTH (DJ)
Lars-Olof Eriksson, Chalmers (LOE)

1. Föregående aktionspunkter

Påminnelser om ständigt aktuella handlingspunkter:

Alla ombeds att till temaledaren rapportera in följande:

- Pågående och nystartade större projekt samt publikationslistor för informationsspridning via SBU:s hemsida.
- Kommande doktorandkurser för annonsering på SBU:s hemsida.
- En kort sammanställning av aktuell GU-verksamhet vid respektive högskola som utgångspunkt för fortsatta diskussioner.
- En kort sammanställning av aktuell doktorandverksamhet vid respektive högskola som utgångspunkt för fortsatta diskussioner.

Påminnelser om ej avslutat arbete från tidigare möten.

Aktionspunkt 10-1a: Forskningsfinansieringslandskapet för Tema GEO. SL ska fundera på ett alternativt upplägg till plansch.

Aktionspunkt 10-4: MA har i mars 2014 slutfört verksamhetsberättelsen för perioden mars 2011-augusti 2013. GB tar på sig att försöka skriva och cirkulera en kort verksamhetsberättelse för perioden september 2013-augusti 2014.

Aktionspunkt 13-2: SK ska göra ett nytt försök att få till en sammanställning kring forskarutbildningskurser. Sven har skickat den sammanställning som gjordes för perioden 2007-2010 som en inspiration till alla.

2. Utbildning

A. Grundutbildningen

Frågan vilade på detta möte.

B. Forskarutbildningen

Frågan vilade på detta möte - se dock diskussionen under punkt 4!.

3. Forskning

A. Pågående projekt

Frågan vilade på detta möte - se dock diskussionen under punkt 5!.

B. Nya utlysningar

Svårigheten att hitta långsiktiga forskningsresurser diskuterades allmänt och delvis nya anslagsgivare för geoområdet ventilerades. Minna Karstunen söker anslag hos Riksgälden och MA berättar att LTU ansöker hos VR om anslag för tester i COSC på ca 1000 meters djup avseende koldioxidlagring.

4. Andra nyheter

En stor del av mötet ägnades åt att följa upp Tema Geoteknologis medverkan och presentation vid SBU:s Externa råds möte den 7 maj i Stockholm. GB, MA och DJ medverkade vid den muntliga presentationen och fick främst följande två synpunkter från Externa rådet:

- a) Hur kan de fyra högskolorna samverka och samarbeta mera avseende laboratorieresurser inom Tema GEO?
- b) Hur kan doktorandkurser och doktorandskolor spridas till deltagare från konsulter, entreprenörer och materialtillverkare på ett tydligare och effektivare sätt?

Vid diskussionen under mötet kom följande fram:

a) För att det sak bli en bra samverkan kring laboratorieresurser krävs ett ömsesidigt förtroende. Ibland kan det vara känsligt att släppa in gäster i sina laboratorier, exempelvis när unik forskning eller uppdragsforskning eller –utveckling pågår. Därför ger mötet följande aktionspunkt i uppdrag till GB.

Aktionspunkt 21-4: GB ska kartlägga vilka laboratorieresurser som finns inom Tema GEO och vilka som är kontaktpersoner för dessa. Kontaktpersonerna ska också få möjlighet att ge synpunkter på kostnader för forskare från andra högskolor som vill använda laboratoriet och vilka spelregler som ska gälla. När kartläggningen är sammanställd och har presenterats för Tema-gruppen bör den skickas till Externa Rådet för reflektion och synpunkter.

b) MK berättar att Chalmers erbjuder de flesta doktorandkurser som fortbildningskurser till industrin. Externa deltagare skrivs inte in som studenter men får ett intyg som beskriver kursinnehåll och deras aktivitet i kursen. Vanligen betalar företaget en viss avgift för anställdas kursdeltagande. Chalmers ser detta som en del av sitt arbete med livslångt lärande och har en speciell webbplats för att sprida informationen till företag och organisationer i Göteborgsregionen. MK menar att den här typen av verksamhet vinner på en lokal förankring och bör alltså inte organiseras gemensamt genom SBU.

5. Övriga frågor

Påmindes om telefonmöte kl.10.00-max 11 följande dag 26/6 2015. Stående dagordning med ovanstående fem punkter. GB skickar ut mötestider för hösten i samband med nästa möte. MA föreslår att några fler personer från LTU ska få kallelsen till telefonmötena, särskilt sådana som är verksamma inom avfallsteknik, geokemi och bergteknik.

Aktionspunkt 13-5a: ”LOE skickar ut ett uppdrag om NGL som bör gå via högskolornas rektorer.”

Det finns en oro i gruppen för vad som händer allmänt kring den långsiktiga forskning och utveckling som i många år har kunnat bedrivas med stöd av bland annat SKB och Vattenfall. Nu minskar de ekonomiska resurserna radikalt för denna forskning. MA berättar om bakgrunden och vad som hänt i frågan om Äspölaboratoriet och det som kallas NGL:

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har ett underjordiskt berglaboratorium på Äspö norr om Oskarshamn. Där sker en stor del av forskningen kring den framtida slutförvaringen av använt kärnbränsle. SKB testar olika tekniska lösningar i full skala och i en verklig miljö. Äspölaboratoriet är en unik forskningsanläggning. I hela världen finns bara ett fåtal liknande laboratorier. På nästan 500 meters djup genomför SKB experiment i samarbete med svensk och internationell expertis.

2013 gjorde Ghia Destouni ett uppdrag för att skapa ett Nationellt Geofärs Laboratorium (NGL) kring Äspölaboratoriet. Vetenskapsrådet beviljade planeringsbidrag kring NGL med fokus på forskning om bakterier, kemi och hydrogeologi. Planeringen slutfördes 2014 och VR har meddelat att man ej vill ha en ansökan om infrastrukturbidrag för NGL.

SKB, Regionförbundet i Kalmar län och Oskarshamns kommun planerar de närmaste åren att i samverkan samt med stöd från EU:s fond för regional utveckling (ERUF) att genomföra större investeringar i Äspölaboratoriet. Syftet med investeringarna är att öka laboratoriets användbarhet för områden och ändamål som inte primärt har med kärnavfallsforskning att göra. Investeringarna omfattar bland annat nya forsknings- och utvecklingsmiljöer i det marknära berget, bättre och ändamålsenligare laboratorier och lokaler ovan jord och en uppgraderad serviceinfrastruktur för företag och forskare som har intresse av att vara verksamma på platsen.

TRUST-projektet ser att en utbyggnad av Äspölaboratoriet skulle möjliggöra forskning under själva byggfasen men att utbyggnaden även har stor potential för forskning på längre sikt. TRUST har skrivit och SBU:s styrelse ska skriva ett stöddebrev till ERUF-ansökan.

Därmed avförs aktionspunkt 13-5a från påminnelislistan men GB får i uppdrag att tala med LOE och sedan ta upp frågan i SBU:s styrelse om ett behov av en debattartikel om problemen med de kraftigt minskade forskningsresurserna inom området.